

מצוקת המעמד הבינוני ושינוי היסטורי

אסון כלכלי שאיש לא ציפה לו, מביא לשינוי תודעתי ופסיכולוגי רב עוצמה, כמו בגרמניה בראשית המאה העשרים או בארה"ב בראשית המאה העשרים ואחת. אפשר לקוות שהמגפה בארצנו תביא לשידוד מערכות כלכלי, חברתי ומדיני

דומה שלא הייתה שכבה חברתית בתקופה המרדנית שכה השפיעה על מהלך ההיסטוריה כמו המעמד הבורגני. מהפכות באירופה ובאמריקה – המהפכה האמריקנית, המהפכה הצרפתית, והמהפכה הנאצית, אשר העלתה את היטלר לשלטון – כולן במידה זו או אחרת היו מבוססות על מעמד זה. או ליתר דיוק, המעמד הבינוני הנמוך. לכך כמובן ניתן להוסיף גם את המהפכה הציונית, אשר רבים ממחוללי ומקדמי השיבה לציון במאה העשרים היו בני מעמד זה. המשורר חיים נחמן ביאליק כתב שמי שהקימו את נהלל הם "בניהם של חנוונים, שוחטים ומלמדי תיגור קות בישראל ומהם בעלי השכלה גבוהה ובעלי אמנות יפה". וכך כתב המשורר הצעיר אברהם ברוריס, משורר תנועת "הנוער העובד והלוח" מר": "לכל משא כבד יטה שכמי / מתחת שמי רקיע / בעשר אצבעות אוציא לחמי / נתיבי אבקיע".

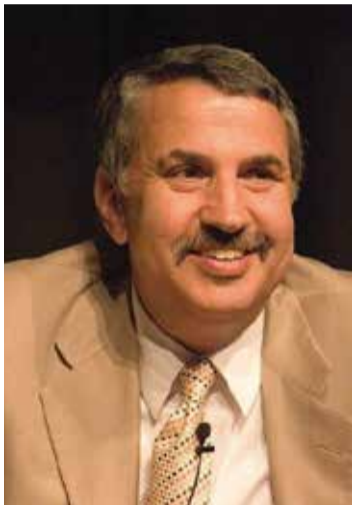

טראמפ. צילום ויקיפדיה

במדינות של זהות לבנה. סיסמתו "לעשות את אמריקה גדולה שוב", מדברת כמובן על אמריקה הלבנה, במיוחד זו שאיננה זוכה מפירות הג'ובליזציה, אלא דווקא זו הנפגעת העיקרית ממנה.

ביניים

לפגיעה כלכלית קשה מתלוות תמיד השלכות נפשיות חמורות. לכן בראשית המאה העשרים ואחת, לשבר הכלכלי מתלווה משבר פסיכולוגי עמוק בארה"ב. דוגמא: משבר נפשי הפך למגיפה בקרב נשים לבנות בגיל הביניים באזורים כפריים. שיעורי התמותה מחמת אלכוהול והתאבדות בקרב הנשים משכבה זו הוכפלו למעשה מתחילת המאה הנוכחית. עורכי מחקרים הדנים בכך כותבים באירוניה מרה: "לבנים שים אלה יש אולי זכויות בשל צבע עורם הלבן, אך זו גם הדרך היחידה והבלעדית שמכוחה הן זוכות להיות מועדפות". אלה הם גם אזורים מכאוב ומצוקה של מעמד העובדים הלבן ולכן טראמפ זכה בהם לתמיכה כה מסיבית. אנשים אלו חשו שנותרו מאחור על ידי הכלכלה והתרבות באמריקה. לפיכך הם מתייחסים בבוז למרוויחים ולנהנים מפירות הגלובליזציה בחוף המזרחי והמערבי המתועשים של אמריקה. במילים אחרות, טראמפ מצא כביכול מזון, רק ברטוריקה כמובן, למצוקות הכלכליות והתפרקות החיים של בני מעמד העובדים הלבן, המעמד הבורגני הבינוני. והוא מטעה אנשים אלה כי יחזיר אותם למרכז מרחב

תומס פרידמן. צילום ויקיפדיה

הניסיון ומוקד אופק הציפיות של החברה האמריקנית. בספרו הלקסוס ועץ הזית 1999 הליל תומאס פרידמן את תהליכי הגלובליזציה, וטען כי התנגדות לתהליכים כלכליים אלה היא בבחינת התנגדות לחוקי הטבע. בניגוד גמור לכך, בשנת 2016 התפרסם הספר חוסר שוויון גלובלי, לי מאת הכלכלן ברנאו מילאנוויץ, שבו טען שהעולם אכן הפך ליותר שוויוני – מדינות עניות מתקדמות לעשירות, אך המדינות הדורות מוקרטיות המערביות הפכו לפחות שוויוניות בתוכן. מי שהרוויחו הכי הרבה מהגלובליזציה הם המעמדות הבינוניים והעליונים באסיה, ומי שהפסידו הכי הרבה בעטייה הם שכבות הביניים והעובדים באמריקה ובאירופה. ניתן להוסיף כמובן לשורת מפסידים זו גם את מעמד הביניים בישראל.

הממצאים של מילאנוויץ קיבצו לו אישור על ידי לא אחר מאשר לורנס סומרס, ששירת כשר האוצר תחת קלינטון. (הוא מוכר לכל מהסרט "הרשת החברתית" על פייסבוק ומארק צוקרברג, שבו עת היה נשיא אוניברסיטת הארוורד סילק ממשדרו את התאומים קמרון וטיילר ונקלווס, אשר ביקשו את התערבותו בסכסוך שלהם עם צוקרברג). סומרס הודה כי בכדי לקדם תהליכי גלובליזציה בתפקידו כשר אוצר תחת קלינטון, הוא ערך מסע פרברי אמריקה. "לגבי קובעי המדיניות הרמוקרטים עוני היה ארץ

חמורו של משיח

כשקמה תנועה ציונית והקדימה בואו של משיח אד נוצרה בעיה תורנית על שמירת יהדות מי ישגיח, קם עולם חרדי והחליט עד יגיע היום בו יגיה, לחכות, לצפות בגולה, עד יופיע סוף סוף המשיח

והיתה עליה ראשונה ונבנו מושבות כאן בארץ, ונוספה עליה, כן, שניה ועלו חלוצים מלאי מרץ, וכשאלה עסקו בבניה חרדנו עמדו שם בפרץ, מצפים שיגיע היום ויבוא המשיח לארץ.

ולסוף אף הוקמה המדינה, ובדם הבנים הקמנוה, וקלטנו גלי עליה חלונים, דתיים הציפיה, ועולם חרדי אד החליט המשיח, נכון, לא הגיע אף ראו, התרחש לנו גס, כי הקדים חמורו של משיח.

ומאז הם רוכבים בגילה חמורים הם מוצאים כאן בשפע, מצטרפים הם לכל ממעלה ובולעים בשקקה את ה"טרפה", ושומרים הם על חג ושבת עבדנו, כופרים חסרי ישע ובינתיים נוברים בקפה, עד יגיע סוף סוף המושיע.

ונלחם פה גם צבא אדמורים שרוכבים הם על גב חמורינו, את הארץ חזרים וסוגרים חרדים – מה יהא עתידנו, לאומן עומדים בתורים מקורונה ישמר אלוהנו וכשנככה נראים הדברים, יסתפקו הם בצבא חמורינו.

מעוז חביב, צרעה

המעמד הבינוני הנמוך, לדעת הכתבת, "ספג את הפגיעה הקשה ביותר מהקורונה". ניתן לסכם אפוא, כי למעמד הבינוני מתייחד תפקיד חשוב ביותר, לרעה או לטובה, בהיסטוריה המערבית המודרנית, כפי שניתן בכירור לראות בגרמניה בתחילת המאה העשרים ובארצות הברית ובישראל בראשית המאה העשרים ואחת. מה דברים אלה אומרים ביחס למציאות הנוכחית במדינת ישראל המתמודדת עכשיו עם מגפת נגיף הקורונה? גם אצלנו שינוי – אסון כלכלי שאיש לא ציפה לו מביא לשינוי תודעתי ופסיכולוגי רב עוצמה, כמו בגרמניה בראשית המאה העשרים או בארה"ב בראשית המאה העשרים ואחת. הבה נקווה אפוא שהמגפה בארצנו תביא לשידוד מערכות כלכלי, חברתי ומדיני, מקיף, שיהיה מבוסס על גישה הק שובה לצרכי ומצוקות כל בני השכבות. אחרת המקופחים שבהם, בניהם אנשי המעמד הבינוני, יידחפו יותר ויותר למעשי יאוש והרס, וכך כולנו נמצא עצמנו מנוצחים ומפסידים כאחד.

זרה או שייך רק לשחורים" אמר. זאת ועוד, הוא ציין שהעילית הדמוקרטית, בה כלל את עצמו, הקלה ערך במושג של לאומיות, והיא מהווה למעשה עילית קוסמופוליטית. בסיכומו של דבר, המעמד הבינוני הלבן הנמוך בארה"ב נפגע קשות מהגלובליזציה, ולכן רבים משכבה זו הצביעו עבור טראמפ. (אנשי המעמד הבינוני באמריקה משלמים יותר מס הכנסה, לערך שלושים אחוזים, מאשר חברות וקורפורציות כלכליות, המשלמות לערך חמש עשר אחוזים) גם בישראל כיום המשבר בשוק העבודה, שנוצר בעקבות מגפת הקורונה, פגע בצורה הקשה ביותר במעמד הביניים הנמוך. כך עולה מניתוח של בנק ישראל המבוסס על נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לשנת 2019 בהשוואה לשנת 2020. לפי סיון קלינגבייל (TheMarker, 6.7.20), התמונה שעולה מהממצאים הללו היא שיותר עובדים מהעשירונים 3 עד 7, ובעיקר קר מהעשירונים 4 ו-5, איבדו את עבודתם. טווח השכר בעשירונים אלה הוא 5,500-8,000 שקל בחודש.